

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Praxis Cvræ Pastoralis Præcipve Circa Repentina & Generaliora

Possevino, Giovanni Battista Bernardino

Coloniæ Agrippinæ, 1645

IV. De Doctrina Christiana.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42220

tori delictorum suorum quam maximum incutere
dolorem, & certissimis, sempiternisque inferorum
supplicijs ante oculos propositis eum à flagitijs dete-
rere. Satana quoque artes, atque insidias aperire, ea-
dem pro concione serere; qua vulgi quoque im-
periti intelligentia potius quam admiratio exci-
piat. Ex Turse. lib. 6. c. 16.

C A P V T I V.
DE DOCTRINA CHRISTIANA.
S V M M A R I V M.

1. Quid sit Doctrina Christiana.
2. Sub poena sit docenda.
3. Modus bonus recte docendi Doct. Christ.
4. An sit necessario docenda Doct. Christ.
5. Quis eam doceat.
6. Quando docenda.
7. Quid ager cum adultis in docendo.
8. Sub quomodo sit docenda Doct. Christ.
9. Hebes & rudis quid credat.
10. Ignorantia qua excuset.
11. Qua rudimenta fidei sint de necessitate discenda.
12. An ignorantes rudimenta fidei arcendi à
Sacramentis.
13. Forma Doctrina Christiana qua.
14. Practica in docendo Doct. Christ.
15. Vbi docenda sit Doct. Christ.
16. Quantum durabit Doctrin. Christian.

1. **Q**VAESTIO. Quid intelligatur nomine Do-
ctrina Christiana?

RESP. Rudimenta Fidei, quæ secundum So-
sum sunt, Symbolum Apostolorum, decem Præ-
cepta

cepta, & Oratio Dominica, hæc enim sunt necesse scire, reliqua, quæ circumferuntur in libellis Doctrinæ Christianæ, sunt ad bene esse. Præter hæc Concil. loco dicto requirit, vt doceatur obedientia erga Deum & parentes.

2. *QVÆST. An Curatus teneatur sub mortali docere istam obedientiam?*

RESP. Cum Concil. capit. dicto velit compellendos eos, ad quos spectabit, per censuras Ecclesiasticas, & Azor. *Instit. libro 5. 1. part. capit. 6. questio. 5.* dicat leges illas Ecclesiasticas, quæ iubent cum comminatione censuræ, & hæc obligare sub mortali, licet Caietan. in Summa, clericorum peccata non concedat. Ideò videtur dicendum, Curatum ad hoc teneri sub mortali, secundum Azor, vel saltem sub graui veniali cum Caiet. Porro aduertet Curatus non sufficere, si docuerit sola rudimenta Fidei, nisi & hanc obedientiam doceat. Cæterum ista obedientia docenda est diligenter, ita Concil. ibi. At sufficienter docetur, si doceatur Decalogus explicitè, quia in ipso includitur obedientia Dei, & parentum.

3. Ideo nota, ne cures solum pueros addiscere Catechismum, sed cura per interrogationes quoquo versum in omni præcepto factas, verè intelligant, quæ memoriæ mandauerunt, & ne recitent, sicut pſitaci, quod vt plurimum euenit. Eodem modo interroga, & instrue de articulis Fidei; quod benè cedit, si alijs; & alijs verbis de re eadem interrogaueris, verbi gratia, Tertius Articulus habet D. N. natum ex B. Virgine Maria, interroga, qui fuerit virginis, & an idem vir fuerit pater Christi, & ita de singulis, vt verè percipiant, quæ recitant.

QVÆST.

4. *QVÆST. An necessario doctrina Christiana sit docenda?*

RESP. Concil. Trident. *sess. 24. cap 4. de reformatione habere.* Episcopi, diebus saltem Dominicis & alijs Festiuis, pueros in singulis parochijs Fidei rudimenta, & obedientia erga Deum, & parentes, diligenter ab ijs, ad quos spectabit docentur curabunt. Ex quibus verbis dicendum necessario docendam.

5. *QVÆST. An Curatus teneatur ad hoc?*

RESP. Concilium ibi non specificare. At deficiente, qui eam doceat, videtur Curatus teneatur cum ipsius sit instruere ignorantes in hac re. *Sed de instit. libro 10. quæst. 1. artic. 3.* Et praxis vniuersalis ita interpretatur. Si tamen aliter prouisum fuerit in loco, ubi degis, poteris obseruare institutum, vel constitutionem. Sed & si re interferis (modeste tamen) rem præstabis summi modestia dignam.

6. *QVÆST. Quando docenda Doctrina Christiana?*

RESP. Communiter doceri in Dominicis prandio. Tu obserua consuetudinem loci. Et si non docetur, & hora dicta non est opportuna prudens relictam horam eligere opportunam potest.

7. *QVÆST. Si Curatus ruri non habet pueros auditores, quia non possunt, vel nolunt conuenire, & adulti etiam ignorant rudimenta Fidei, quomodo agat?*

RESP. Si pueri, & adulti vocati conueniunt, ita agat, maximè cum adultis. Reperiat aliquem vicinum illorum, & isti de consensu adulti tradantur adultum

adultum illum, vt commodè illum doceat necessaria. Vel ipse Curatus inter Missarum solemnias, eotempore, quo dies Festos annuntiat, hortetur populum submissè repetere, quæ ipse clare, & altè dixerit, & tunc recitet Orationem Dominicam, Ave Maria, Symbolum, Decalogum, & reliqua, quæ solent docere in Doctrina Christiana, & ex cõtinua repetitione populus necessaria memoriæ tradet: Multum conferet, si curaveris per Magistrum scholæ (vbi adest) scholares ista addiscere.

8. *QVÆST. Sub quo modo docenda est Doctrina Christiana.*

RESP. Sub modo, quod est scienda explicitè in articulis Fidei, saltem ijs quas Ecclesia publicè proponit, celebrat, aut docet, vt est Articulus Trinitatis, videlicet esse vnum Deum, & tres personas, Christum D. N. natum esse de B. Virgine Maria, conceptum ex Spiritu sancto, passum, crucifixum, sepultum, à mortuis resurrexisse, & in cœlum ascendisse: In Ecclesia esse Sacramenta conferentia gratiam; sine Baptismo neminem posse saluari; Deum esse datorem gloriæ, improbos perpetuè inferno puniri, & per consequens animam esse immortalem, & in Sacramento Altaris esse verum Christi corpus. Azor. *Instit. 1 part. libro 8. capit. 6. questione 2.* Et hoc modo etiam Doctrina Christiana est docenda.

9. *QVÆST. Quid agendum cum rudi, & hebetere, qui non potest omnes articulos Symboli capere, an sufficiat si credat implicitè quidquid credit Ecclesia?*

RESP. Sanctus Thom. 22 *quæst. 2. articul. 5. Syl. uest.*

uest. *Fides 3. questio. 3. Nauarr capit. 11. numero 10. Azor. Inst. 1. part. libro 8. cap. 6. Tollet. Institut. lib. 4. cap. 2. numero 10.* dicere, sufficere si ille credat explicitè Articulos symboli, quia reliqua in illis implicitè includuntur. Si verò fuerit tam obtusus ingenij, vt non possit omnes capere, sufficere capiat aliquos clariores, reliquos verò credat, quia credit Ecclesia. *Azor. c. dicto quest. 6. Credere explicitè, est credere, vt sonant verba Articuli, Azor. capit. dicto question. quinta.*

10. **QVAEST.** *An ignorans ista excusetur à peccato?*

RESP. Distinguendo. Aut ignorat omnes Articulos omnino, & quoad sensum & quoad verba, aut ignorat tantum aliquos, sed principales scit, saltem quoad sensum si non quoad verba. Si ignorat omnes omnino Articulos Fidei excusetur à peccato, cum ignorantia est inculpabilis, puta, quia à puero fuerit male educatus absque vlla prorsus cura & studio sciendi res dei vel quòd parentes non habuerit, vel quòd habuerit, sed negligētes, aut ignaros, vel quòd ab agris, & siluis tanquam pecus, vel bellua fuerit educatus, vel quòd fuerit commoratus inter infideles, & Deum ignorantes. *Azor. Institut. 1. part. libro 8. cap. 6. quest. 7. & libro 1. capit. 13. questio. 2.* Difficile tamen est inter Christianos dari istam ignorantiam omnimodam omnium articulo- rum Fidei. *Azor. Ibi. Tol. Institut. lib. 4. cap. 2. numero ultimo.*

Si verò scit aliquos principales Articulos & aliquos ignorat, si per eum non sterit, quomodo minus necessarios sciret, excusabitur à peccato. *S*

etiam excusabitur, si crediderit aliqua falsa ita edoctus, cum per ipsum non steterit, quominus veritatem sciret: sicut etiam excusatur, si putans credere vera, credat falsa, puta Deum habere corpus, & similia. Azor. *Inst. lib. edicto cap. 6. qu. 8. 11.* QVAEST. *An omnes Christiani teneantur discere memoriter rudimenta Fidei?*

RESP. AZOR. *Inst. 1. parte lib. 8. cap. 7. qu. 5. & 6.* afferre duas opiniones, vnam affirmantem, alteram negantem, & Nauarr. *c. 11. nu. 18. not. 7.* vult obligationem esse sub veniali, Azor verò ibi negat, vllò præcepto, quemquam ad hoc teneri, monet tamen ad discenda. De necessitate tenetur omnis Christianus scire saltem eorum substantiam, verbi gratia, hoc modo: Non esse peiurandum, furandum, occidendum, mechandum, &c.

12. QVAEST. *An Curatus teneatur arcere à Sacramentis ignorantes dicta?*

RESP. AZOR. *Inst. 1. parte lib. 8. ca. 8. quæst. 5.* Si nesciuit ista ignorantia inculpabili, puta quia, vel nescierunt se debere ea scire, vel si de hoc sunt admoniti, caruerunt Magistro, qui eos doceret, vel quia curis distenti nequiuerunt vacare illis addiscendis, vt est dictum num. 10. non sunt à Sacramentis arcendi, quia inculpate ignorarunt. Si verò semel, aut iterum fuerunt admoniti, licet id non præstiterint, non tamen sunt arcendi à Sacramentis, dummodo sint parati in posterum addiscere. Si autem sæpe admoniti, neglexerunt ea memoriæ mandare, non sunt admittendi ad Sacramenta nisi prius iussa præstiterint. Quod si id fieri nequeat, tunc Curatus

admoneri debet, ut ad præparandum se aptet.

aptiori, quo poterit, modo eos instruet & de
de Sacramenta conferet. Sed, & Curatus poterit
pœnitentiam iniungere, vt ea addiscant. Potest
ita potest practicari. Qui pollent memoria
gatur addiscere in forma ordinaria; qui verò m
moria carent, sufficet imperare vt addiscant
quoad substantiam: nam vidi senem sexagenari
um, per multos annos continuè exercitatum
recitatione Symboli Apostolici per minister
um nepotis, & nunquam potuisse perfecte illi
memoriæ tradere.

* Bona, & fructuosa practica est non admi
tere ad matrimonium ista ignorantes, sicut
contrahendam compaternitatem baptismi,
hoc vinculo ea memoriæ mandent.

13. *QVAEST. Sub qua forma dicentur bene
Et rudimenta Fidei?*

RESP. Communiter doceri libellis, vulgo
Etis Doctrina Christiana nec refert siue Latine
siue vulgares sint, dummodo pueri substantiam
credendorum vere memoriæ tradant.

Pro lingua Latina, qua expediret se minores
stas, saltem grandiores, vti optimus est Catechismus
chisinus parvus Canisii. Pro vulgari Italica vti
Catechismo per Episcopum tibi præscripto.
nullus præscribitur, habes duplicem magnum
paruum, vtrumque optimum Italice scriptum
Cardinali Bellarmino iussu Clementis VIII.

14. *QVAEST. Quæ sit bona practica in Doctrina
Christiana?*

RESP. Hæc Allicere munusculis pueros, & etiam
am si opus sit grandiores, & omnibus semper
nitate, & facilitate reddere se beneuolum, quod
ista attrahunt omnes.

Non despiciat ministerium quasi vile, etiam si sit nobilissimus, & doctissimus. Si hac tentatione vrgetur, legat Ioannem Gersonem 2. parte suorum operum de Catechismo consideratione prima. Vel si malit, *cap. 6. libro 4. bibliotheca selecta* Antonij Posseuini, vbi multa vtilia videbit, quæ omnem tentationem dissoluent. Et, si sapio, iudico ex opere huic retributo, manare maximam partem profectus spiritualis. Ratio est, quia nullum violentum durabile, & quæ instillantur pueris hoc modo sunt tanquam, vt ita dicam, naturalia sensim imbuta, & conuersa in mentes animas & ita transeunt in eam firmitatem, quam habet natura. Præterea sæpè contingit, pueros in hoc exercitio audire, quæ nec grandiores audiunt à Prædicatoribus, & benè imbuti, cum paruuli, & ipsi filios suscipiunt eos benè instruunt, & ita quasi iure hæreditatis in posteros transit timor Domini. Et semper consilium amplecterer intromittere me, in mea Cura in hoc exercitium, etiam si rectè per alios exequeretur.

Ratio est, Quia sicuti Dominus familiæ bonum iudicat totam familiam secundum genium suum esse instructam, sic bonum erit populum ad genium Curati euadere aptatum, quia ita Curatus faciliter multa perficiet, quæ alias maiori cura absoluenda venient, præcipuè cum docuerit hac occasione modum confessionis faciendæ, abstinendi à multis populi sui particularibus defectibus, de quibus nullus melius instruet, quàm Curatus.

Videbit enim qui consilium hoc sequutus fuerit, breui multa bona parata, præcipuè contra blas-

blas-

blasphemiam iuramenta consuetudinaria ,
 perstitutiones, & similia, maximè cum grandioribus
 masculi, & fœminæ assistunt, & liberè ad di-
 interrogationes faciunt, & videas Doctrinam
 non penetrare cerebrum, sed medullas ossium
 & hoc maximè inter rudes in Ciuitatibus
 Castellis. Et erit valdè è re, docere puellas,
 ut dicitur [Canzoni Spirituali,] vt eis affi-
 tæ, desinant à varijs cantilenis prophanis, &
 credibile est valdè Deo displicere.

15. *QVÆST. Vbi est docenda Doctrina Chri-
 stiana?*

RESP. In loco solito vbi degis. Si assignatus
 non sit locus, quia non est docta à tuo Antece-
 re, locus aptus est Ecclesia.

16. *QVÆST. Quantum durabit Doctrina Chri-
 stiana, seu Eruditio Rudimentorum Fidei?*

RESP. Non præscribi tempus à Concilio
 Communiter durat per horam plus, minusve
 intra horam non poterunt omnes præ mul-
 dine, vel obtusitate doceri? Genericè omnes
 hora possunt doceri, & si per impossibile
 possent, sufficere docere per dictum tem-
 pus, sic interpretante communi consuetudine

Et si magna sit multitudo docendorum,
 raturus belle introducat aliquos timentes Deum
 mares, & fœminas instructos, & onere inter
 los distributo, ita vt mares maribus, & fœminis
 fœminæ assignentur, faciat se adiuuare. Et si
 met Societatem Doctrinæ Christianæ, docentem
 omnes de Indulgentijs dictæ Societati à varijs
 Pontificibus concessis. Et si istos iuuantes possent
 habere, melius est ipsum discurrendo inuigilare

super mares omnes, quam aliquorum particularium curam gerere: est enim fructuosius.

A. V I C T O R E L L I

AD CAPUT IV. NOTAE.

5. **N**egligentia docendi fidei Symbolum, Dei praecepta, Dominicam Orationem, Nauarri iudicio, lethalis est; ita etiam S^a. Parochus numer. 5. quem legas.

10. Gregor. de Valentia tit. 3. dist. 1. qu. 2. p. 4. cum communi sententia, docet, omnes, rudes etiam, Incarnationis Christi mysterium (quoad illos Humanitatis articulos, quos publico ritu Ecclesia celebrat) explicitè credere debere; & idem asserit de augustissimo Trinitatis mysterio lib. c. p. 3.

Emmanuel S^a. V. Fides sententiam multos ab explicita cognitione Incarnationis & Trinitatis, ignorance excusari, tradentem improbare non audet: sic videtur sensisse Bart. Medinal. 1. cap. 14. 55. 2. Instructione conf. sed hanc alij sententiam (erroneam a Bannes appellatam, loco citato inferius) reijciunt. Omnes fidei articulos ab omnibus explicitè credendos, & tria Sacramenta, Baptismum, Eucharistiam, & Pœnitentiam, sciendumque, Deum esse orandum, & Decalogi praecepta cognoscenda censuit Bannes in 2. 2. q. 2. art. 8.

Si articulorum fidei, diuinorum praeceptorum, orationis Dominicæ substantiam rudis intelligat (satis est, etiam si verba non percipiat. V. Lopez parte 1. ca. 41. Val. S^a. loco citato.

Petrus

Petrus Nauarrus *libr. 2. cap. 4. de restitutione* 9. Q
n. 109. docet, debere omnes, sub mortali, artic
 los fidei scire, vel eos saltem, quos solemni r
 10. A
 Ecclesia celebrat: addit, orationem Domini
 cam, præcepta Ecclesiæ, & Sacramenta, dece
 11. A
 autem Dei præcepta omnibus fidelibus cogn
 12. Q
 esse, arbitratur. Parochi nisi intra duos mense
 13. C
 die adeptæ possessionis in manibus Episcopis
 14. S
 Vicarij publicam Fidei professionem facia
 15. P
 non faciunt fructus suos. *Conc. Trid. sess. 24. c.* 16. P
de reform. Doctoratus insignia suscepturi, p
 17. N
 fessoris liberalium artium quarumcumque, e
 18. P
 am priuatim sumentes, emittere debent Fi
 19. P
 professionem, ex decreto Pij IV. *Iniunctum*, c
 20. P
 1564. *V. Summam Bullarij Steph. Quaranta V.*
dei professio; ubi constitutionem & formam pro
sioni Fidei &c. def. 21. A
 22. V
 23. A

CAPVT V.

DE ADMINISTRATIONE SA
 cramentorum in genere.

SUMMARIUM.

1. *An Curatus teneatur administrare Sacram.* 24. Q
2. *An teneatur inquirere indigentes Sacram.* 25. P
3. *An sub peccato teneatur offerre Sacra.* 26. C
4. *Quid sit petere Sacramenta.* 27. A
5. *An inuitis & freneticis sint danda Sacra.* 28. P
6. *Quid agendum cum domestici petant pro eo
male vixit.* 29. C
7. *An Sacramenta danda sint toties, quot
petuntur.* 30. F
8. *Quando Cur. potest negare Sacramen.
peccato.* 31. Q
32. A
33. F
34. C

9. Qu